

NOTARSKI VESTNIK.

Priloga „Slovenskemu Pravniku“.

Štev. 3.

Urejuje dr. Ivan Grašič.

1925.

Javne agenture.

Po prevratu se silno množe v naši državi javne in privatne agenture ter ogražajo notarijat v njegovem obstanku, notarje pa v dohodkih. Potrebno je, da se s temi javnimi agenturami nekoliko natančneje bavimo.

Z razpisom pravosodnega ministrstva od 11. marca 1863 štev. 2087 so bila sodišča obveščena o razpisu državnega ministrstva od 28. februarja 1863 štev. 2306, s katerim se objavljajo obstoječi, pa še ne povsod razglašeni predpisi glede javnih in privatnih agentov. Ta razpis slove:

»Kar je uveden notarski institut, so izkušnje dovedle do prepričanja, da je pomnožitev prvotno določenega števila notarjev v javnem interesu. Vsled tega je pravosodno ministrstvo v novejšem času ustanovilo skoraj v vseh kronovinah nova notarska mesta. Pri oddaji teh mest je bila prilika dana preskrbeti tudi one uradnike, ki so bili na razpolago. Ob pomnožitvi notarskih mest se je pa strogo pazilo na to, da se ne prekorači potrebna meja, tako da ima vsak notar na svojem mestu dovolj zaslužka in primerno subsistenco zase in za svojo rodbino, da mu je torej moči vzdržati se na potu pravice kakor se spodobi možu, na čigar poštenost je občinstvo vezano. Da pa se to doseže, je predvsem potrebno, notarje čuvati prehude konkurence drugih poslovdij, ki se zakonito vsaj deloma pečajo z enakimi posli. To so javni in privatni agenti. Kar se tiče javnih agentov, ima njih inštitut enako zakonito podlago kakor notarjev. Ker pa so javni agenti po dekretu dvorne pisarne od 16. aprila 1833 upravičeni, ponuditi se za vse posle, ki niso po veljavnih zakonih izrečno pridržani drugim osebam, mora nastopiti nasprotje (kolizija) med no-

tarji in javnimi agenti, včasih tudi obojestransko ogražanje v dohodkih, iz česar bode izviral o ogražanje obeh funkcionarjev v njiju preživljanju, ako se bodo dajale koncesije za javne agencije ne glede na notarje, poslujoče v kraju, torej ne glede na krajevno potrebo.

Javna korist zahteva, da se taka neprilika pravočasno prepreči. Za to se pozivljajo c. kr. deželna oblastva in vsa pod državno ministrstvo spadajoča deželna oblastva, da se v bodoče pri oddaji koncesije za javne agencije ozirajo na notarje in agente, poslujoče že v okraju, za katerega se naj dovoli agencija, torej točno upoštevajo potrebo take koncesije in brezobzirno zahtevajo, da se izpolnijo vsi zakoniti pogoji, ki jih navaja navedeni dekret dvorne pisarne.

Prošnje o izpregledu od enega ali drugega teh zakonitih pogojev se smejo vzeti v pretres le v primerih, posebno ozira vrednih. Predlog za izpregled je predložiti državnemu ministrstvu le, ako zadevni prosilec prosi za agencijo za določeno mesto in ako smatra c. kr. deželno oblastvo po natančnem uvaževanju teh pravil, tukaj navedenih, za potrebno, da dovoli koncesijo za agencijo, če mu je dovolilo izpregled.

Inštitut privatnih agentov je zakonito še v veljavi, toda pa tako dekret dvorne pisarne od 16. aprila 1833 šte. 8782 kakor tudi dekret dvorne pisarne od 5. februarja 1847 določata, da je najstrožje nadzirati ta inštitut in da je dovoljenje preklicati ob prvi nepravilnosti, ki jo zakrivi imetnik koncesije ali če so sploh utemeljeni pomisleki proti njemu.

Vlada je imela opetovano povod, da izjavi svoje nazore, kako je postopati ob podelitvi privatnih agencij, zlasti na c. kr. namestništvo na Spodnjem Avstrijskem.

Ti nazori so soglašali s sedanjim zakonodajstvom ter so imeli namen, da zadržerazširjenje tega obrta.

Izkušnja, da so v posameznih kronovinah preradodarno oddajali privatne agencije, je napotila državno ministrstvo, da predpisuje za oddajo posredovalnic za privatne posle nastopno normo:

1. Podelitev posredovalnic za privatne posle (Privatgeschäftsvermittlungen) je omejiti le na primere, vredne posebnega ozira; podeljuje jih deželno oblastvo.

2. Kadar je odločati o novi podelitvi, je strogo preiskati, ali je potreba za to in ozirati se je na notarje, privatne ali javne agente, ki že poslujejo v zadevnem kraju.

3. Splošno se glaseče koncesije za posredovalnico privatnih poslov ni podeliti, pač pa je v koncesiji posredovalne posle natančno navesti z dostavkom, da bo sledila vsakemu samolastnemu razširjenju koncesije brezobzirna izguba koncesije.

4. Strogo je nadzorovati agente za privatne posle, že sedaj poslujoče, kakor tudi tiste, ki se jim v smislu prejšnjega odstavka v bodoče da koncesija, zlasti strogo paziti je na to, da taki agenti ne sestavljajo pravnih listin, sodnih vlog v spornih in nespornih stvareh in da ne nastopajo za stranke na sodiščih kot njih pooblaščenci. Ako se dožene, da je na katerikoli način prekoračena ali zlorabljena koncesija, naj se takoj odtegne.«

Taka je torej ta naredba glede javnih in privatnih agentov, ki je tu navedena in ki nam daje dovolj zaščite proti tem agentom.

Razpis pravosodnega ministrstva od 29. avgusta 1856 števil. 17.586 na višje deželno sodišče na Dunaju pa določa še to:

Ker so javni agenti poklicani, da obrtoma oskrbujejo le one posle, ki niso po veljavnih zakonih pridržani drugim osebam, niso privatni agenti in poslovni posredovalci na noben način upravičeni, sestavljati pravne listine ali sodne predloge v spornih in nespornih stvareh ali zastopati stranke na sodiščih kot njih pooblaščenci; ako to store, jih je kaznovati kot zakotne pisarje. To naredbo je izdalo pravosodno ministrstvo na Dunaju z razpisom od 1. septembra 1857 števil. 18.520 na višje deželno sodišče v Gradcu.

Ta naredba daje torej notarjem dovolj opore, da nastopijo z vso krepkostjo zoper to rak-rano v našem javnem življenju.

Že leta 1909 je bilo v dunajskem državnem zboru baje sklenjeno, da je odpraviti vse javne agenture in posredovalnice, stvar pa ni prišla v gosposko zbornico, ostalo je torej vse pri starem.

V 70 letih prejšnjega stoletja je bila na Kranjskem (v Ljubljani) ena sama privatna agentura, danes jih je vse polno v Ljubljani, v Mariboru, v Celju, pa tudi na deželi. Te privatne agenture in posredovalnice se pečajo z vsemi mogočimi posli, posredujejo pri posojilih, nakupu in prodaji zemljišč itd. Privatni agenti se v zadnjem času rekrutirajo večinoma iz vrst političnih uradnikov, ki so bili razrešeni službe ali so sami zapustili državno službo, ker jim je bilo za boljši zaslužek. Pribiti moramo, da vsem nedostaje strokovne izobrazbe za take posle.

Ali in koliko se drže ti agenti zakonitih predpisov, o tem v posebnem članku. **H.**

Pristojbinsko obravnavanje zapuščin v avstrijski republiki.

V informacijo podajam v nastopnem na kratko določbe avstrijskega zakona od 6. februarja 1919 (drž. zak. št. 98 ex 1919), ki ureja vprašanje, katera zapuščinska imetja so v Avstriji podvržena dednim pristojbinam.

Predvsem je podvrženo pristojbinam vsako na avstrijskem ozemlju ležeče nepremično imetje, kamor je uvrščati tudi pravice užitka in uporabe na tamkajšnjem ozemlju ležeče nepremičnine. Ni merodavno, katere države pripadnik je zapustnik ali dedič.

Pri premičninah pa je razlikovati:

1. če je bil zapustnik avstrijski državljan, pobere Avstrija dedno pristojbino od vseh njemu lastnih, kjerkoli (če tudi v inozemstvu) ležečih premičnin. Kolikor pa je od takih premičnin pobrala dedne pristojbine že ona država, na katere ozemlju se nahajajo, se te dedne pristojbine pri odmeri pristojbin v Avstriji upoštevajo kot zapuščinski dolgovi odnosno zapuščinska bremena. Premičnine, ki so podvržene avstrijskemu konzularnemu pristojbinskemu tarifu za obravnavanje zapuščin, niso podvržene dednim pristojbinam.

2. če zapustnik ob času smrti ni bil avstrijski državljan, pobere Avstrija dedne pristojbine od onih premičnin, ki se